

Kohtuasi C-379/23**Eelotsusetaotlus****Saabumise kuupäev:**

15. juuni 2023

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Svea hovrätt, Patent- och marknadsöverdomstolen (Svea apellatsioonikohus (patendi- ja kaubandusajade apellatsioonikohus), Rootsi)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

13. juuni 2023

Apellant:

Guldbrev AB

Vastustaja:

Konsumentombudsmannen

[...]

VAIDLUSTATUD KOHTUOTSUS

Stockholms tingsrätt, Patent- och marknadsdomstoleni (Stockholmi esimese astme kohus, patendi- ja kaubanduskohus, Rootsi) 25. märtsi 2022. aasta otsus

[...]

[lk 2] Pärast õiguslike argumentide ärakuulamist otsustab Patent- och marknadsöverdomstolen (patendi- ja kaubandusajade apellatsioonikohus, Rootsi), kes ei näe põhjust esitada küsimus, mille Konsumentombudsmannen (tarbijate ombudsman; edaspidi „KO“) on välja pakkunud, järgmist:

KOHTUMÄÄRUS (tehakse teatavaks 14. juunil 2023)

1. Patent- och marknadsöverdomstolen (patendi- ja kaubandusajade apellatsioonikohus) määrab, et Euroopa Liidu Kohtult taotletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 267 alusel eelotsust ning Euroopa Kohtule esitatakse eelotsusetaotlus käesoleva protokoli A lisa kohaselt.

2. Patent- och marknadsöverdomstolen (patendi- ja kaubandusajade apellatsioonikohus) peatab kohtuasja menetlemise, kuni Euroopa Liidu Kohus teeb otsuse.

[...]

[lk 3] Eelotsusetaotluse esitanud kohus

- 1 [...] Svea hovrätt, Patent- och marknadsöverdomstolen (Svea apellatsioonikohus (patendi- ja kaubandusajade apellatsioonikohus))

[...] Stockholm, Rootsi

[...]

Riigisisese kohtuasja pooled

- 2 Apellant: Guldbrev AB, [...] Stockholm

[...]

Vastustaja: Konsumentombudsmannen, [...] Karlstad

[...]

Ese: ebaaus reklaam

Põhikohtuasi ja asjassepuutuvad faktilised asjaolud

- 3 Guldbrev AB (edaspidi „Guldbrev“) on internetis tegutsev kulla ostja, kes tegeleb kulla hindamisega ja ostmisega tarbijatelt. Guldbrevil ei ole füüsilisi kauplusi, vaid ta tegeleb ostmise ja hinnavõrdlusteenusega eri veebisaitidel. Väited ja muu praktika, mida käesolev kohtuasi puudutab, on avaldunud Guldbrevi veebisaitidel, sotsiaalmeedias ja kirjades, mida Guldbrev [lk 4] on tarbijatele saatnud. KO väidab, et teatav reklaam tuleb keelata ja Guldbrevi tuleb kohustada andma tarbijatele teatavat teavet.

KO on märkinud – käesolevas asjas olulistes küsimustes – peamiselt ja kokkuvõttes järgmist. Guldbrevi reklaamitavat toodet tuleb pidada teenuste komplektiks, mis seisneb kulla hindamises ja ostmises, mistõttu kuulub sellekohane reklaam turundusseaduse (marknadsföringslagen (2008:486); edaspidi „MFL“) kohaldamisalasse. Turundamine Google'i reklaamide kaudu ja veebisaitidel, millel on võrdlusvahend, on eksitav ja ebaaus esiteks vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiivi 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid

kaubandustavasid siseturul (edaspidi „direktiiv“), I lisa punktile 22 ja teiseks vastavalt MFLi §-dele 8 ja 9. Kulla hindade reklaam kujutab endast peibutusreklaami, mis on vastuolus direktiivi I lisa punktiga 5 ja punkti 6 alapunktiga c. Guldbrev ei ole piisavalt selgelt viidanud, et need veebisaidid on siseturundus, ega märkinud, et tegemist on Guldbrevi reklaamiga. Kõrgeimad hinnad, mida Guldbrev reklaamib, on ebamõistlikud ja peale selle 24-karaadise kulla osas täiesti ettearvamatud või võimatud saada Guldbrevi kehtestatud tingimuste tõttu. Samuti esineb eksitavaid väiteid hinna kohta, mis mõjutavad tarbija suutlikkust teha teadlik tehinguotsus vastavalt MFLi § 10 teise lõigu punktile 4 koostoimes § 8 esimese lõiguga. See, kuidas Guldbrev oma hindu reklaamib, on ka nii ebatavaline, võrreldes äritegevusega üldiselt ja iseäranis kulla ostmisega, et sedagi võib pidada niisuguseks, mis on vastuolus hea turundustavaga MFLi §-de 5 ja 6 tähenduses. Selles, kuidas Guldbrev reklaamib hinda, mida nimetatud äriühing kulla eest maksab, ei ole piisavalt hinnateavet ega ka muud olulist teavet. Need puudused tähendavad, et kõnealune turundamine on vastuolus MFLi §-ga 5, § 10 kolmanda lõiguga ja §-ga 12. Seades vähenevat aega näitava taimeri, mis on otseselt seotud pakkumusega müüa kulla kõrgeima hinnaga väljendatuna Rootsi kroonides teatava karaatsusega kulla grammi kohta, on Guldbrev jätnud väära mulje, et hinna ja taimeri vahel on seos. Seetõttu on tegu eksitava turundamisega MFLi § 10 tähenduses ja ebaausa turundamisega sama seaduse § 8 tähenduses, sest see on mõjutanud tarbija suutlikkust jõuda **[lk 5]** teadlikule tehinguotsusele.

Guldbrev vaidleb nendele väidetele vastu ja on peamiselt märkinud, et puuduvad faktilised asjaolud, mis võiksid viia kas direktiivi või MFLi kohaldatavuseni, sest vaidlusalune praktika on seotud ostuteenustega. Igal juhul ei ole see turundamine Guldbrevi sõnul eksitav ega ebaaus. Peale selle on Guldbrev muu hulgas tõstnud esile järgmised asjaolud. Hinnavõrdluslehe igas osas on olemas teave, et see informatsioon pärineb Guldbrevilt, mistõttu ei teki varjatud reklaami küsimust. Tarbijatele on antud piisavalt teavet selle kohta, kuidas niisuguse hinnani on jõutud. Nii Guldbrevi lepingutingimustest kui ka tihedas seoses kohtadega, kus on näidatud grammihind, on selge, et nimetatud äriühingu poolne hind fikseeritakse siis, kui viiakse läbi hindamine. Samuti on nõutav, et klient enne kulla müüki hinna aktsepteeriks. Vähenevat aega näitav taimer äriühingu veebisaidil ei anna mingilgi viisil mõista, et ükski pakkumine on piiratud kestusega. Keskmisele tarbijale ei jää muljet, et see taimer tähendab kiire tegutsemise vajalikkust teatava ostuhinna saamiseks.

- 4 Stockholms tingsrätt, Patent- och marknadsdomstoleni (Stockholmi esimese astme kohus, patendi- ja kaubanduskohus) otsustas, et praktika, mida Guldbrev oma tegevuses kasutab, kujutab endast direktiivi tähenduses kaubandustavasid. Patent- och marknadsdomstolen (patendi- ja kaubanduskohus) viitas direktiivi rakendamist/kohaldamist käsitleva Euroopa Komisjoni 25. mai 2016. aasta suunise SWD (2016) 163 final punktile 1.1.2, milles on märgitud, et kulla hindamine ostmise eesmärgil võib kujutada endast teenust, mis kuulub direktiivi reguleerimisalasse. Patent- och marknadsdomstolen (patendi- ja kaubanduskohus) leidis, et praktikat, millega on seotud KO väited, ei saa iseenesest pidada MFLi

kohaldamisalast väljaarvatuks. Patent- och marknadsdomstolen (patendi- ja kaubanduskohus) keelas 1 000 000 Rootsi krooni suuruse sunniraha ähvardusel teatavad turundusvõtted ja kohustas Guldbrevi andma reklaamis teatavat teavet. Patent- och marknadsdomstolen (patendi- ja kaubanduskohus) leidis, et Guldbrevi reklaam on ebaaus muu hulgas seetõttu, et

- **[lk 6]** Guldbrevi tegevus kulla hindamisel [ja] ostmisel kujutas endast direktiivi tähenduses kaubandustava teatava toote suhtes, mis loeti MFLi kohaldatavuse eeltingimuseks;
- nimetatud äriühingu Google'i reklaamis puudusid andmed reklaamija kohta, võrdlusvahendit sisaldav veebisait ei olnud riigisisese õiguse kohaselt piisav reklaami äratundmise ja reklaamija andmete osas, kuid [direktiivi I lisas sisalduva] „musta nimekirja“ punkt 22 ei olnud siiski kohaldatav;
- see, kuidas esitleti teavet kulla hinna määramise kohta, ei vähendanud keskmisele tarbijale jäävat väära muljet, et reklaamis näidatud hinda pakutakse kulla grammi eest olenemata sellest, millises kaalus kulda müüakse või kui kiiresti see Guldbrevile saadetakse, ja
- on olemas märkimisväärne oht, et keskmine tarbija järeldab veebilehekülge põgusalt vaadates, et see, kui kiiresti tellitakse „Guldbrev“ [äriühingu poolt välja saadetakse pakk, mille sees kuld talle saadetakse], mõjutab selle kulla hinda, mida tarbija soovib müüa.

- 5 Guldbrev on esitanud teatavate selle kohtuotsuse osade peale apellatsioonkaebuse Patent- och marknadsöverdomstolenile (patendi- ja kaubandusajade apellatsioonikohus) ning ta väidab, et KO taotlus tuleb jätta rahuldamata. KO vaidleb selle kohtuotsuse mis tahes muutmisele vastu.
- 6 Patent- och marknadsöverdomstolen (patendi- ja kaubandusajade apellatsioonikohus) peab muu hulgas otsustama, kas Guldbrevi praktika kujutab endast ebaausat turundamist. Selle olulise küsimuse hindamiseks peab kohus kõigepealt kindlaks tegema, kas direktiiv ja MFL on vaidlusaluse olukorra suhtes üldse kohaldatavad. Seega peab Patent- och marknadsöverdomstolen (patendi- ja kaubandusajade apellatsioonikohus) direktiivi artikli 2 punkte c, d ja i ning artikli 3 lõiget 1 kohaldades otsustama, mil määral saab kulla hindamist ja ostmist tarbijatelt ning niisugust praktikat, nagu on käesolevas asjas kõne all, pidada direktiivi tähenduses kaubandustavadeks.

[lk 7] Asjakohased riigisisese õiguse sätted ja kohtulikud otsused

- 7 MFLi sätetega on rakendatud ebaausate kaubandustavade direktiiv. Asjakohased Rootsi õiguse sätted leiduvad MFLi §-des 5, 6, 8, 9, 10 ja 12. Need on sõnastatud järgmiselt:

MFLi § 5

„Turundamine peab olema kooskõlas hea turundustavaga.“

MFLi § 6

„Turundamist, mis ei ole vastavalt §-le 5 kooskõlas hea turundustavaga, peetakse ebaausaks, kui see olulisel määral mõjutab või tõenäoliselt mõjutab adressaadi suutlikkust teha teadlik tehinguotsus.“

MFLi § 8

„Turundamist, mis on ühegi § 9, 10 või 12–17 sätte kohaselt eksitav, peetakse ebaausaks, kui see mõjutab või tõenäoliselt mõjutab adressaadi suutlikkust teha teadlik tehinguotsus.“

Niisugust eksitavat turundust, millele on viidatud direktiivi 2005/29/EÜ I lisa punktides 1–23, peetakse alati ebaausaks.“

MFLi § 9

„Kogu turundamine peab olema kavandatud ja esitletud nii, et on selgelt aru saada, et tegu on turundusega.“

Samuti peab olema selge, kes turundamise eest vastutab. Seda ei nõuta siiski niisuguste avalduste korral, mille ainus eesmärk on juhtida tähelepanu enne jätkuavaldusi.“

[lk 8] MFLi § 10

„Ettevõtja ei tohi turundamisel esitada ebaõigeid väiteid ega muid avaldusi, mis on eksitavad ettevõtja enda või kellegi teise äritegevuse suhtes.“

Esimest lõiku kohaldatakse eriti niisuguste avalduste suhtes, mis on seotud

1. toote olemasolu, laadi, koguse, kvaliteedi ja muude iseloomulike omadustega,

[...]

4. toote hinna, hinna arvutamise aluse, eriliste hinnasoodustuste ja maksetingimustega,

[...]

Samuti ei tohi ettevõtja jätta turundamisel andmata olulist teavet seoses omaenda või kellegi teise äritegevusega. Eksitava teabe andmata jätmise hulka kuuluvad ka juhud, kui olulist teavet antakse ebaselgel, arusaamatul, mitmetähenduslikul või muul sobimatul viisil.“

MFLi § 12

„Turundamine on eksitav, kui ettevõtja pakub oma avalduses tarbijale konkreetset toodet näidatud hinnaga, andmata seejuures järgmist olulist teavet:

1. [lk 9] toote iseloomulikud omadused, niivõrd kui see on turunduskanalit ja toodet arvestades asjakohane,
2. hind ja ühikuhind esitatuna nii, nagu on ette nähtud hinnateabeseaduse (2004:347) (prisinformationslagen (2004:347)) §-des 7–10,
3. ettevõtja isik ja geograafiline aadress;
4. maksmise, tarnimise ja täitmise tingimused, kui need erinevad sellest, mis on asjaomasel majandusharus või asjaomase toote puhul tavaline,
5. teave taganemisõiguse või ostu tühistamise õiguse kohta, mis tuleb seaduse kohaselt tarbijale võimaldada.

Turundamine on eksitav ka juhul, kui ettevõtja pakub oma avalduses tarbijale mitut konkreetset toodet koos andmetega nende ühise hinna kohta, kuid see pakkumus ei sisalda olulist teavet esimese lõigu punktide 1–5 tähenduses.“

Asjakohased liidu õigusnormid

- 8 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiivi 2005/29, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul, artikli 2 punktid c, d ja i on sõnastatud järgmiselt:

„Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid: [...]

c) *toode* – kaubad või teenused, sealhulgas kinnisvara ning õigused ja kohustused;

d) *ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud kaubandustavad* (edaspidi ka *kaubandustavad*) – ettevõtjapoolne tegevus, tegevusetus, teguviis või esitusviis, kommertsteedaanne, sealhulgas reklaam ja turustamine, mis on otseselt seotud toote reklaamimise, müügi või tarnimisega tarbijatele;

[lk 10] [...]

i) *ostukutse* – kommertsteadaanne, milles on nimetatud toote omadused ja hind kommertsteadaande edastamisvahendile kohasel viisil ja mis seega võimaldab tarbijal ostu sooritada;“

Artikkel 3

Reguleerimisala

1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse artiklis 5 sätestatud ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausate kaubandustavade suhtes enne ja pärast tootega seonduva äritehingu sõlmimist ja selle ajal.“

- 9 Teatises „Suunised Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2005/29/EÜ (mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul) tõlgendamiseks ja kohaldamiseks“ (ELT 2021, C 526, lk 1) on Euroopa Komisjon sõnaselgelt märkinud, et direktiivi kohaldamisalasse ei kuulu [direktiivis käsitletavate] kaubandustavade suhtes vastupidine olukord, kus ettevõtjad ostavad tooteid tarbijatelt, kuid siiski esineb juhtumeid, mille puhul on võimalik kindlaks teha seos tarbijalt ettevõtjale toote müümise ning tarbijale (erineva) toote reklaamimise, müümise või tarnimise vahel. Ühe näitena on ta märkinud, et mõnikord võib direktiivi kohaldamisalasse kuuluda kulla ost ja edasimüük. Kui näiteks ettevõtja annab tarbija kullale enne selle ostmist professionaalse hinnangu, võidakse leida, et ta osutab tarbijale teenust. Sellisel juhul kohaldatakse ebaausate kaubandustavade direktiivi ja seega ei tohiks ettevõtja anda kulla tegeliku väärtuse või pakutava teenuse hinna kohta eksitavat teavet (punkt 2.3.2).
- 10 Oma 15. märtsi 2012. aasta kohtuotsuses Pereničová ja Perenič (C-453/10, EU:C:2012:144) meenutas Euroopa Kohus, et direktiivi artikli 2 punktis d on kasutatud mõiste „kaubandustavad“ määratlemisel eriti üldist sõnastust (punkt 38). Samuti on seal märgitud [lk 11], et vastavalt direktiivi artikli 3 lõikele 1 koosmõjus selle direktiivi artikli 2 punktiga c kohaldatakse seda direktiivi ettevõtja poolt tarbija suhtes enne ja pärast tootega seonduva äritehingu sõlmimist ja sõlmimise ajal kasutatavate ebaausate kaubandustavade suhtes (punkt 39).
- 11 Oma 20. juuli 2017. aasta kohtuotsuses Gelvora (C-357/16, EU:C:2017:573) märkis Euroopa Kohus muu hulgas, et direktiivi artikli 3 lõike 1 alusel koostoimes direktiivi põhjendusega 13 kohaldatakse seda direktiivi nii enne kui ka pärast lepingu sõlmimist ka väljaspool lepingulist suhet ettevõtja järgitavate ebaausate kaubandustavade suhtes või lepingu täitmise ajal järgitavate ebaausate kaubandustavade suhtes (punkt 20). Euroopa Kohus leidis, et mõiste „otseselt seotud toote müügiga“ hõlmab kõiki toiminguid, mida tehakse mitte üksnes lepingu sõlmimisega, vaid ka selle täitmisega seoses, ning eelkõige neid, mida tehakse toote eest tasu saamiseks (punkt 21). Otsustati, et võla sissenõudmisega seotud toiminguid võib käsitada „tootena“ direktiivi artikli 2 punkti c tähenduses (punkt 23).

- 12 Oma 7. septembri 2016. aasta kohtuotsuses Deroo-Blanquart (C-310/15, EU:C:2016:633) märkis Euroopa Kohus, et seotud pakkumised, mille puhul on vähemalt kaks erinevat toodet või teenust ühendatud üheks pakkumiseks, kujutavad endast kommertstegevust, mis kuulub selgelt ettevõtja turunduse valdkonda ning mis on vahetult seotud müügi ja selle edendamisega. Sellest tuleneb, et seotud pakkumised kujutavad endast kaubandustavasid direktiivi artikli 2 punkti d mõttes ning kuuluvad seega direktiivi kohaldamisalasse (punkt 28).
- 13 Peale selle märkis Euroopa Kohus oma 22. septembri 2022. aasta otsuses Vicente (C-335/21, EU:C:2022:720), et direktiivi artikli 2 punktis d on kasutatud mõiste „kaubandustava“ määratlemisel eriti laia sõnastust ja et vastavalt direktiivi artikli 3 lõikele 1 koosmõjus selle direktiivi artikli 2 punktiga c kohaldatakse seda direktiivi ettevõtja poolt tarbija suhtes enne ja pärast tootega seotud äritehingu sõlmimist ning sõlmimise ajal kasutatavate ebaausate kaubandustavade suhtes (punktid 83 ja 84).

[lk 12] Eelotsuse vajalikkus

- 14 Patent- och marknadsöverdomstoleni (patendi- ja kaubandusajade apellatsioonikohus) arvates on eespool viidatud kohtupraktikat arvesse võttes võimalik järeldada, et vaidlusalune reklaam võib kujutada endast direktiivi tähenduses kaubandustava, kui see on direktiivi tähenduses tootega seotud. Nagu ilmneb, ei ole Euroopa Kohus selles küsimuses ühtegi otsust teinud. Hinnangu andmine selle kohta, kas ettevõtja pakkumus on vaidlusaluses olukorras direktiivi tähenduses tootega seotud, on oluline seoses sellega, kas eespool viidatud riigisisese õiguse sätteid tuleb tõlgendada direktiivi materiaalõiguslike norme arvesse võttes. Seepärast taotleb Svea hovrätt, Patent- och marknadsöverdomstolen (Svea apellatsioonikohus (patendi- ja kaubandusajade apellatsioonikohus)) eelotsust järgmistes küsimustes.

Eelotsusetaotlus

1. Kas niisuguses olukorras, nagu on vaidluse all liikmesriigi kohtu menetluses, kujutab kulla hindamine ja ostmine tarbijatelt endast toodet (seotud toodet) direktiivi 2005/29, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul, artikli 2 punktide c, d ja i ning artikli 3 lõike 1 tähenduses?
2. Kui vastus esimesele küsimusele on eitav: kas kulla hindamine niisuguses olukorras, nagu on vaidluse all liikmesriigi kohtu menetluses, kujutab endast selle direktiivi tähenduses toodet?

[...]

TÖÖDOKUMENT